

„Governare și democrație în Moldova” este un e-jurnal bilunar realizat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT, care ia în discuție calitatea guvernării și reflectă evoluția proceselor politice și democratice în Republica Moldova. Publicația apare cu sprijinul financiar din partea Ministerului Afacerilor Externe al Regatului Unit al Țărilor de Jos, în cadrul proiectului “Promovarea Bunei Guvernări prin Monitorizare”. Opiniile exprimate în articolele publicate nu reprezintă, în mod necesar, și punctul de vedere al finanțatorului. Responsabilitatea pentru veridicitatea celor afirmate aparține exclusiv autorilor articolelor.

CUPRINS

I. ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR PUBLICE	2
PARLAMENT	2
1. Evenimente de importanță sporită	2
<i>Stabilirea datei alegerilor locale generale .....</i>	2
<i>Legile bugetar-fiscale pentru anul 2011 .....</i>	2
2. Acte legislative	2
<i>Legea pentru modificarea Codului Electoral. ....</i>	2
GUVERN	3
1. Evenimente de importanță sporită:	3
<i>Premierul în vizită la ministere .....</i>	3
<i>Retragerea legii antidiscriminare .....</i>	3
2. Numiri. Demisii	3
3. Hotărâri	3
4. Dispoziții:	4
5. Ședințe. Decizii	4
<i>Situația în agricultură .....</i>	4
<i>Comisia paritară pentru descentralizare .....</i>	5
<i>Ședința Comitetului Național de Supraveghere a Reformei Poliției .....</i>	5
PREȘEDINȚIE	6
1. Decrete	6
<i>Lansarea proiectului TWINNING .....</i>	6
II. POLITICI ECONOMICE	7
1. Piața muncii	7
<i>Șomajul în continuă creștere .....</i>	7
2. Sistemul financiar-bancar	7
<i>Ratele dobânzii la minime istorice .....</i>	7
3. Datoria externă a țării	7
<i>În 2010 datoria externă a Moldovei s-a majorat cu 9,5%, însă partea leului e pe seama sectorului privat .....</i>	7
III. TRANSNISTRIA	9
<i>Elaborarea unei strategii noi pentru reintegrarea țării .....</i>	9
<i>Poziția Rusiei este interpretată în mod diferit la Chișinău și Tiraspol .....</i>	9
<i>Economia regiunii transnistrene în regres .....</i>	10
<i>Provocări pe bandă rulantă .....</i>	10
IV. RELAȚII EXTERNE	11
1. Integrare europeană	11
<i>Parlamentul European a extins perioada de beneficiere de Preferințele Comerciale Autonome (ATP) .....</i>	11
<i>Vizitele ale oficialilor moldoveni la Bruxelles .....</i>	11
<i>Uniunea Europeană continuă să ofere consultanță Republicii Moldova .....</i>	12
2. Cooperare bilaterală	12
<i>Republica Moldova-România .....</i>	12
<i>Republica Moldova-Rusia .....</i>	12
<i>Republica Moldova-Ucraina .....</i>	13
V. COMENTARIU	14
FORUMUL UE – MOLDOVA	14

La această ediție au contribuit: *Igor Boțan, Corneliu Gurin, Elena Prohnițchi, Iurie Gotișan*

I. ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR PUBLICE

PARLAMENT

1. Evenimente de importanță sporită

Stabilirea datei alegerilor locale generale

Parlamentul a adoptat Hotărîrea prin care a stabilit că alegerile locale generale vor avea loc la 5 iunie 2011.

Legile bugetar-fiscale pentru anul 2011

Parlamentul a adoptat un pachet de legi care stabilesc bazele sistemului bugetar-financiar pentru anul 2011:

- Legea bugetului de stat;
- Legea bugetului asigurărilor sociale de stat;
- Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală;
- Legea privind compensațiile sociale unice;
- Legea de modificare a unor acte legislative (politica bugetar-fiscală).

2. Acte legislative

Legea pentru modificarea Codului Electoral.

Modificările efectuate vizează cîteva aspecte principale:

- amînarea termenului de implementare a registrului electronic al alegătorilor, pînă în anul 2015;
- anularea posibilității votării la locul de domiciliu sau de reședință;
- posibilitatea solicitării modificărilor în listele electorale cu pînă o zi înainte de alegeri;
- excluderea obligației acordării minuterelor gratuite de publicitate electorală la alegerile locale de către radiodifuzorii locali/regionali;
- excluderea obligației contestării ierarhice în cazul depunerii contestațiilor ce se referă la exercitarea dreptului la vot sau la administrarea alegerilor în ziua alegerilor;

Legea cu privire la modificarea Legii privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător. Documentul adoptat de Parlament prevede revenirea la taxa de 360000 lei pentru fiecare masă de joc din cazinourile deschise în Republica Moldova. De asemenea, Legea adoptată de deputați propune înlăturarea consecințelor produse prin aplicarea legii anterioare, declarate neconstituționale. Astfel, modificarea efectuată urmează a fi aplicată din momentul cînd s-a publicat și a intrat în vigoare legea anterioară - 10 august 2010.

Notă ADEPT: Modificarea respectivă are scopul de a impune subiecții de drept care s-au prevalat de prevederile legii anterioare să repare pagubele aduse bugetului de stat prin ratarea veniturilor de circa 5,6 milioane de lei. Aceste modificări pot fi considerate drept aplicare retroactivă a legii și din acest motiv – pot fi calificate drept neconstituționale, în cazul sesizării Curții Constituționale de către subiecții abilitați cu acest drept.

Hotărîrea pentru completarea Hotărîrii Parlamentului cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă. Ziua de 28 aprilie este declarată Zi a comemorării salariaților accidentați sau decedați la locul de muncă. Conform statisticii, anual în Republica Moldova sînt accidentați circa 500–600 de salariați, dintre care 30–40 de persoane sînt accidentate mortal.

GUVERN

1. Evenimente de importanță sporită:

Premierul în vizită la ministere

Primul-ministru a inițiat o serie de vizite la ministere, în cadrul cărora sînt analizate rezultatele activității, reformele implementate și realizarea măsurilor stabilite în programul de guvernare. Primele vizite au fost efectuate la:

- Ministerul Sănătății;
- Ministerul Tineretului și Sportului.

Retragerea legii antidiscriminare

Guvernul a hotărît să retragă din Parlament proiectul de lege privind combaterea discriminării, înaintat la finele lunii februarie în Parlament și care nici nu a început să fie dezbătut de deputați. Guvernul (Ministerul Justiției) argumentează retragerea proiectului prin faptul că reprezentanții societății civile au expus opinii contradictorii asupra textului, au fost inițiate dezbateri în mass-media și deoarece subiectul discriminării este unul sensibil. Executivul planifică o „examinare suplimentară a proiectului de lege, conform bunelor practici existente în domeniu”.

Notă ADEPT: Adoptarea legislației antidiscriminare și implementarea unor măsuri în domeniu constituie priorități stabilite în Planul de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize cu UE, respingerea acestora putînd avea repercusiuni negative pentru aprecierea progresului în implementarea Planului respectiv.

2. Numiri. Demisii

- Vasile Grama se eliberează din funcția de director general al Agenției Relații Funciare și Cadastru;
- Anatolie Ghilaș, deputat în Parlament (PDM) este numit director general al Agenției Relații Funciare și Cadastru;
- Constantin Sula este eliberat din funcția de vicedirector al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, în baza cererii de demisie;
- Gheorghe Susarencu este eliberat din funcția de viceministru al Justiției.

3. Hotărîri

Hotărîrea pentru aprobarea metodologiei de elaborare a programelor de dezvoltare strategică ale autorităților administrației publice centrale. Autoritățile administrației publice centrale urmează să creeze grupuri de planificare responsabile pentru elaborarea programelor de dezvoltare strategică a autorității, iar pînă la finele anului 2011, vor elabora în conformitate cu Metodologia programele proprii de dezvoltare strategică pentru anii 2012-2014, care vor fi examinate la colegiul autorității respective și aprobate de conducătorul acesteia. Cancelaria de Stat va coordona procesul de elaborare a programelor de dezvoltare strategică pentru anii 2012-2014, de către autoritățile administrației publice centrale asigurînd un nivel calitativ înalt al documentelor respective și respectarea termenelor de elaborare stabilite, precum și va elabora un plan de acțiuni pentru anul 2011, stabilind termenele pentru organizarea instruirilor ce se impun și elaborarea pe etape a programelor de dezvoltare strategică, va acorda autorităților publice centrale suportul metodologic necesar.

Hotărîrea privind modificarea condițiilor de salarizare a conducătorilor întreprinderilor de stat, cu capital majoritar de stat și a celor monopoliste care activează în baza tarifelor și prețurilor reglementare. S-a decis stabilirea salariilor de

funcție pentru conducătorii unităților în limita diapazonului 4-8 a coeficienților de multiplicitate în cuantum multiplu al cuantumului minim garantat al salariului din sectorul real; limitarea salariului de funcție al conducătorului cu mărirea salariului prevăzut pentru conducătorii de ministere; stabilirea sporului pentru înaltă eficiență și intensitatea muncii de până la 50% din salariul funcției doar conducătorilor unităților care activează cu profit; efectuarea premiei conducătorilor doar în baza regulamentelor aprobate de către fondator sau consiliul societății pe acțiuni; efectuarea plăților de stimulare și a premiilor unice doar cu acceptul și la decizia fondatorului întreprinderii de stat sau a consiliului societății pe acțiuni.

Hotărîrea pentru aprobarea proiectului legii cu privire la Comisia principală de etică. Se propune aprobarea regulamentului Comisiei și structura acesteia și efectivul-limită în număr de 26 de unități. Comisia principală de etică are ca obiectiv implementarea politicii cu privire la conflictul de interese și de declarare a veniturilor și proprietăților demnitarilor, judecătorilor, procurorilor și funcționarilor publici.

Hotărîrea cu privire la sărbătorirea a 20 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova. Este instituită Comisia de stat pentru organizarea manifestațiilor și este aprobat Planul național de acțiuni consacrate sărbătoririi a 20 de ani de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

Hotărîri privind alocarea mijloacelor financiare:

- Cancelariei de Stat i se alocă din fondul de rezervă al Guvernului, 765055 lei pentru acoperirea cheltuielilor aferente deservirii vizitei oficiale a domnului Joseph Biden, vicepreședintele SUA;
- autorităților administrației publice locale li se alocă mijloace financiare în sumă de 23021,1 mii lei, în vederea acordării indemnizațiilor unice pentru construcția unei case individuale ori a unei locuințe cooperatiste, sau procurarea spațiului locativ, sau restaurarea caselor vechi unor categorii de cetățeni care au obținut scrisori de garanție pentru a beneficia de credite preferențiale în perioada anilor 2005–2008, dar nu au primit creditele nominalizate;
- Guvernului Japoniei se alocă în calitate de ajutor umanitar echivalentul în dolari SUA a sumei de 1 milion lei.

4. Dispoziții:

- Ministerul de Interne a primit sarcina de a informa Guvernul despre modul de eliberare și de utilizare a permiselor speciale de către conducătorii auto;
- Ministerul justiției, Ministerul Afacerilor interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și familiei, Ministerul Educației și alte instituții vizate urmează să elaboreze și prezinte rapoarte privind acțiunile întreprinse în contextul evenimentelor din 7 aprilie 2009;
- Ministerului Economiei i s-a cerut prezentarea analizei asupra problemei prețurilor;
- Ministerul Comunicațiilor și Tehnologiei Informației va prezenta un proiect de act normativ care să reglementeze stabilirea și aprobarea taxelor la lucrările și serviciile prestate la perfectarea documentelor de identitate.

5. Ședințe. Decizii

Situația în agricultură

Primul-ministru a convocat o ședință cu reprezentanții mai multor asociații agricole, printre care: Uniunea Republicană a Asociațiilor Producătorilor Agricoli „UniAgroProtect”, Uniunea Producătorilor și Exportatorilor de Vinuri, Asociația Producătorilor de Fructe, Federația AGROINFORM, Federația Națională a Fermierilor din Moldova. În cadrul ședinței au fost prezentate informații despre situația din agricultură și despre prioritățile imediate.

Reprezentanții asociațiilor agricole au menționat că dialogul permanent cu Guvernul, acțiunile îndreptate spre deblocarea conturilor agenților economici din domeniu, liberalizarea exportului și revenirea la subvenționarea produselor fitosanitare, au fost benefice pentru agricultori. Ei au menționat necesitatea continuării procesului de relansare a agriculturii, evidențiind importanța subvenționării din partea statului a domeniilor de perspectivă.

Comisia paritară pentru descentralizare

Premierul a prezidat ședința Comisie, în cadrul căreia a fost examinat proiectul Strategiei Naționale de Descentralizare, cu mai multe domenii de intervenții: descentralizarea serviciilor și competențelor, descentralizarea financiară, descentralizarea patrimonială, dezvoltarea locală, capacitatea administrativă, capacitatea instituțională, democrație, etică, drepturile omului și egalitate de gen. Proiectul Strategiei urmează a fi supus dezbaterilor în cadrul consultărilor publice cu reprezentanții administrației publice locale și societatea civilă. În context, Prim-ministrul a menționat că în procesul de consultare urmează a fi implicate toate autoritățile publice locale, pentru a asigura un proces transparent, participativ, prin dialog și comunicare cu toate părțile interesate. În cadrul ședinței, a fost aprobat și Planul de activitate al Comisiei paritare pentru anul 2011.

Ședința Comitetului Național de Supraveghere a Reformei Poliției

Premierul Vlad Filat a prezidat ședința Comitetului, în cadrul ceia a declarat că această reformă este una vitală pentru cetățenii Republicii Moldova, pentru a reda cetățenilor instituțiile statului. Filat a menționat că Ministerul Afacerilor Interne a fost pînă acum o instituție extrem de politizată și acest factor trebuie exclus și chiar dacă vor exista piedici, reforma MAI va fi dusă pînă la capăt.

PREȘEDINȚIE

1. Decrete

Președintele interimar a numit în funcție câțiva consilieri:

- Mariana Zolotco - consilier în domeniul politic și al integrării europene;
- Aurel Băieșu - consilier în domeniul juridic;
- Vasile Sturza – consilier prezidențial în domeniul reintegrării;
- Vladimir Ciobanu - consilier în domeniul agroindustrial și al administrației publice;
- Iurie Richicinski - consilier în domeniul apărării și al securității, secretar al Consiliului Suprem de Securitate.

Mai rămân să fie numiți consilieri în domeniile: dezvoltării sociale; politici externe; economic; culturii, al învățământului și al științei; reintegrării.

Unui grup de oameni de artă le-au fost conferite titluri onorifice, pentru merite deosebite în dezvoltarea artei teatrale, succese în activitatea de creație și contribuție la propagarea valorilor culturale.

Lansarea proiectului TWINNING

Președinte interimar al Republicii Moldova a participat la Conferința de lansare a Proiectului TWINNING "Suport pentru implementarea și respectarea politicii în domeniul concurenței și ajutorului de stat în Republica Moldova", organizată de Agenția Națională pentru Protecția Concurenței (ANPC). Marian LUPU a accentuat faptul că lansarea proiectului este deosebit de importantă în contextul inițierii negocierilor privind crearea Zonei de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător între Moldova și UE, creînd premisele necesare dezvoltării economice durabile.

II. POLITICI ECONOMICE

1. Piața muncii

Șomajul în continuă creștere...

Pentru anul 2010 rata șomajului la nivel de țară a înregistrat valoarea de 7,4%, fiind în creștere cu 1% față de anul 2009. S-au înregistrat de asemenea disparități semnificative între rata șomajului la bărbați – 9,1% și la femei – 5,7%. Potrivit datelor BNS¹ în 2010 populația economic activă a constituit cca 1,235 milioane persoane, fiind în scădere față de anul precedent cu 2,4%. Această descreștere se datorează diminuării cu 41 mii a numărului persoanelor ocupate. Populația ocupată a constituit ca 1,143 milioane persoane, fiind în descreștere cu 3,5% față de 2009. Potrivit sursei, după nivelul de instruire, persoanelor cu studii medii generale și profesionale le-a revenit 45% de locuri de muncă, persoanelor cu studii superioare – 23%. Persoanele cu studii medii de specialitate și persoanele cu studii gimnaziale au înregistrat ponderi apropiate de 15,8% și 15,6%, respectiv. În rândul persoanelor ocupate cu studii superioare trei din patru lucrează în localitățile urbane, iar femeile reprezintă mai mult de jumătate (55,4%). Informațiile prezentate au fost obținute prin anchetele trimestriale desfășurate în anul 2010 pe eșantioane trimestriale a câte 12000 gospodării. Estimatorii pentru anul 2010 au fost calculați ca medii anuale în baza a patru trimestre, rata de răspuns fiind de 93,6%.

2. Sistemul financiar-bancar

Ratele dobânzii la minime istorice...

Potrivit datelor BNM în primele luni ale lui 2011 rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în moneda națională a constituit în jur de 14,5%, fiind un nou minim istoric. În luna februarie spre exemplu, în condițiile ratei de dobândă de 14,53%, au fost contractate credite noi în MDL în valoare de cca 910 milioane lei, cu aproape 52% mai mult decât în ianuarie 2011. Volumul creditelor în valută străină acordate în februarie 2011 a constituit echivalentul a 950 milioane lei, cu 36% mai mult decât în ianuarie curent. La începutul lunii februarie curent, guvernatorul Băncii Naționale, Dorin Drăguțanu, declarase că volumul creditelor noi acordate este în creștere datorită nivelului mare de lichidități în sistem și datorită ascensiunii volumului de depozite noi atrase. Datele BNM arată că volumul depozitelor noi atrase în februarie a fost de circa 33,64 miliarde lei, în creștere cu 5% față de ianuarie.

3. Datoria externă a țării

În 2010 datoria externă a Moldovei s-a majorat cu 9,5%, însă partea leului e pe seama sectorului privat...

Potrivit datelor BNM, la finele anului 2010 datoria externă a Moldovei a ajuns la cca 4,78 miliarde USD (cca 83% din PIB), fiind cu 9,5% mai mare decât cea înregistrată la început de 2010. Circa 23% din această datorie ține de sectorul guvernamental, care a constituit 1,116 miliarde USD, cea mai mare parte fiind pe seama sectorului neguvernamental sau privat. Datele oferite de BNM arată că cele mai mari creșteri ale datoriei externe a Republicii Moldova au avut loc în anii 2005, 2006, 2007 și 2008. În anul 2005 datoria externă s-a majorat cu 10,43% față de anul 2004, în anul 2006 - cu încă 21,4% față de nivelul înregistrat în 2005, în 2007 - s-a înregistrat un procent de creștere record, cu 32,6%, și în anul 2008 - datoria externă a crescut cu încă 22,37% față de cea atestată în 2007. Ministrul Finanțelor, Veaceslav Negruța a menționat în repetate rânduri că injecțiile financiare în Moldova, sub

¹ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=168&id=3355&parent=0>

formă de grant sau împrumut, au un rol multiplicator și determină în ultimă instanță creșterea economică. „Datorită sprijinului financiar exterior, economia este capabilă să facă față, să ducă o politică de protecție socială adecvată și să asigure creșterea economică”.

III. TRANSNISTRIA

Elaborarea unei strategii noi pentru reintegrarea țării

La 28 martie 2011, sub președinția premierului Vlad Filat, a avut loc prima ședință a Comisiei guvernamentale pentru reintegrare, creată prin Hotărârea Guvernului nr. 132 din 4 martie 2011. În cadrul ședinței s-a luat decizia de elaborare a unei strategii de reintegrare a țării. Potrivit vicepremierului pentru reintegrare, Eugen Carpov, reintegrarea țării urmează să aibă loc în baza și în limitele cadrului legislativ în vigoare și a standardelor internaționale. Principiile de bază ale reglementării sînt după cum urmează:

- soluționarea problemei transnistrene poate avea loc exclusiv pe cale pașnică, prin intermediul unui proces de negocieri deschis, transparent, în cadrul formatului existent „5+2”;
- Guvernul Republicii Moldova va continua să implementeze măsurile de consolidare a încrederii între cele două maluri ale Nistrului, realizate cu susținerea politică și financiară din partea partenerilor internaționali. Procesul de reintegrare trebuie să prevadă din partea autorităților publice centrale implementarea unor politici sectoriale eficiente. Proiectele desfășurate vor fi destinate apropierii dintre populația de pe ambele maluri ale Nistrului, deschiderii societății din regiunea transnistreană spre cooperare cu instituțiile de pe malul drept al Nistrului;
- valorificarea conjuncturii internaționale favorabile, caracterizată prin interesul și angajamentul sporit al partenerilor externi implicați.

Potrivit Premierului Vlad Filat – „Reintegrarea țării este și va fi un obiectiv de primă importanță al Guvernului Republicii Moldova. Vom intensifica eforturile în vederea identificării unei soluții viabile și durabile a conflictului transnistrean în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a Moldovei în limita hotarelor recunoscute la nivel internațional”. În această ordine de idei, Comisia a decis ca în fiecare minister și autoritate publică centrală să fie desemnat un viceministru, vicedirector, precum și instituit un grup de lucru care să asigure îndeplinirea obiectivelor trasate în reglementarea conflictului transnistrean în domeniul lor de activitate, continuitatea în acțiuni, precum și ținerea arhivei pe dosarul respectiv. Aceste grupuri urmează, de asemenea, să examineze documentele semnate anterior în procesul reglementării transnistrene și, conform competențelor, să prezinte viziunea asupra actualității acestora, dar și propuneri sectoriale pentru proiectul Strategiei pentru reintegrarea țării, pe domeniile de responsabilitate care le revin. (*potrivit MOLDPRES*)

Poziția Rusiei este interpretată în mod diferit la Chișinău și Tiraspol

La 28 martie 2011 Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, Iurie Leancă, a avut, la Moscova, o întrevedere cu Ministrul Afacerilor Externe al Rusiei, Serghei Lavrov. În cadrul întrevederii, Serghei Lavrov a reiterat că Rusia pledează pentru soluționarea problemei transnistrene prin oferirea unui statut special regiunii respective; reluarea procesului de negocieri oficiale în format „5+2”; reformatarea operațiunii de menținere a păcii din regiune; evacuarea și distrugerea munițiilor ruse cu termen expirat. În opinia lui Serghei Lavrov trebuie gîndite modalitățile de adaptare a eventualei prezențe internaționale la sarcinile care vor reieși din planurile concrete de reglementare, fiindcă acestea vor prevedea sarcini mai complexe și nu doar menținerea liniștii între părți în această regiune. Pe de altă parte, liderul transnistrean, Igor Smirnov, a declarat că poziția Rusiei rămîne neschimbată, și „se bazează pe Declarația din 18 martie 2009 a președinților Dmitrii Medvedev, Vladimir Voronin și Igor Smirnov”. Potrivit lui Smirnov, nici unul din cele peste 80 de documente semnate de-a lungul procesului de reglementare transnistreană nu conține referințe la soluționarea problemei în baza integrității teritoriale a Republicii Moldova. În aceeași ordine de idei, șeful diplomației de la Tiraspol, Vladimir Yastrebceak, a

menționat că tentativele de a predetermina modelul de reglementare a conflictului înainte ca cele două părți să ajungă la un numitor comun în acest sens subminează principiul egalității părților. Din acest punct de vedere poziția Transnistriei este fără echivoc – independența de Republica Moldova, poziție conformată de referendumul din septembrie 2006. În privința transformării operațiunii de menținere a păcii, Yastrebceak a declarat că ordinea evenimentelor trebuie să fie alta – la început reglementarea finală și doar apoi modificarea operațiunii. Și evacuarea munițiilor rusești din depozitul de la Colbasna trebuie să aibă loc în contextul reglementării.

Economia regiunii transnistrene în regres

În primele două luni ale anului 2011 situația economică din regiunea transnistreană s-a înrăutățit. În special, volumul producției industriale a scăzut cu aproximativ 15% față de perioada similară a anului trecut. Scăderea se datorează problemelor cu care se confruntă gigantul economiei transnistrene – Uzina Metalurgică din Rîbnița (UMR) și fabrica de ciment din aceeași localitate. Potrivit statisticilor oficiale din regiune, producția UMR a devenit nerentabilă după declanșarea crizei economico-financiare acum doi ani. Ajutorul oferit de către administrația de la Tiraspol pentru a menține pe linia de plutire UMR – creditarea cu \$30 milioane sau cu peste 70% din totalul creditelor nu a putut salva situația, soluția activității de mai departe a UMR urmînd să fie decisă de acționarii și proprietarii întreprinderii. Problemele UMR se agravează și din cauza uzurii echipamentului, lipsei resurselor pentru modernizarea acestuia. În acest context, administrația transnistreană încearcă să se izbăvească de activele care mai pot fi atractive pentru privatizare, adoptînd programul de de-etatizare și privatizare pentru anii 2011-2012. Potrivit programului lista privatizărilor conține 21 de întreprinderi de stat în valoare de ~1,5 milioane USD. O problemă importantă pentru economia Transnistriei este că după lansarea programului de privatizarea din 2002, cînd au fost vîndute aproximativ 150 de întreprinderi contra aproximativ 120 milioane USD s-a dovedit că mai bine de jumătate din noii proprietari nu-și onorează obligațiile prevăzute de programul investițional. (*după INFOTAG*)

Provocări pe bandă rulantă

La 24 martie 2011 delegația Republicii Moldova în Comisia Unificată de Control (CUC) și-a exprimat îngrijorarea în privința creșterea prezenței militare transnistrene în Zona de securitate și de lipsa transparenței în această chestiune. Partea transnistreană desfășoară în Zona de securitate aplicații militare, "acțiuni de mobilizare pentru realizarea sarcinilor de a opune rezistență Republicii Moldova – inamicul desemnat al regiunii transnistrene". În acest context se înscrie și reținerea pe 27 martie 2011 a doi angajați ai serviciului comunal din Corjova, pentru faptul că aceștia instalau în centrul satului echipament destinat jocurilor pentru copii. În Corjova astfel de conflicte au loc destul de des din cauza disputei privind apartenența localității respective la orașul Dubăsari, aflat sub jurisdicția administrației separatiste transnistrene.

IV. RELAȚII EXTERNE

1. Integrare europeană

Parlamentul European a extins perioada de beneficiere de Preferințele Comerciale Autonome (ATP)

Pe 25 martie, Parlamentul European a votat [decizia](#) Comisiei Europene privind extinderea pentru Republica Moldova a perioadei de beneficiere de Preferințele Comerciale Autonome (ATP) cu încă trei ani (din decembrie 2012 pînă în 2015) și privind mărirea cotelor la unele produse moldovenești exportate în UE (vin, grîu, porumb, orz). În anul 2011 Moldova va putea exporta pe piața comunitară 15 mil. litri vin, iar începînd cu 2012 - 24 mil. litri de vin, în timp ce cota de export pentru grîu, orz și porumb va crește către anul 2015 pînă la 65 mii tone grîu, 60 mii tone orz și 55 mii tone porumb.

Notă ADEPT: Pentru comparație, în 2010 Republica Moldova a exportat în Rusia 308 mil. litri de vin, din care peste 2 mln de litri au fost reținute la decizia "Rospotrebnadzor" pe motiv că nu ar corespunde normelor igienice.

Vizitele ale oficialilor moldoveni la Bruxelles

În a doua jumătate a lunii martie, Bruxellesul a devenit o destinație pentru mai mulți oficiali moldoveni, ceea ce indică asupra menținerii dinamismului dialogului politic dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Primul oficial care a efectuat o vizită la Bruxelles, în fruntea unei delegații parlamentare, reprezentînd toate grupurile parlamentare, a fost Marian Lupu, președintele Parlamentului și președintele interimar al țării. La Bruxelles, Marian Lupu a avut întreveneri cu Herman Van Rompuy, Președinte al Consiliului European, Jerzy Buzek, Președintele Parlamentului European, Miguel Angel Martinez, Vicepreședinte al Parlamentului European, Ștefan Füle, Comisar pentru Extindere și Politică Europeană de Vecinătate, Dacian Cioloș, Comisar European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală și Monica Macovei, co-președinte al Delegației Parlamentului European la Comitetul de Cooperare Parlamentară UE – Republica Moldova. Unul din subiectele abordate în timpul discuțiilor a fost situația politică din Republica Moldova și perspectivele de alegere a șefului statului. Potrivit oficialilor europeni, eșecul alegerii șefului statului și eventualele alegeri anticipate vor reduce din încrederea pe care o acordă în prezent Uniunea Europeană Republicii Moldova. Este important ca actuala alianță de guvernare să stabilească raporturi de conlucrare cu opoziția, atît pentru alegerea șefului statului, cît și pentru continuarea implementării reformelor interne. Totodată, oficialii europeni au asigurat că în pofida ultimelor evenimente politice din statele Magrebului, Uniunea va continua să sprijine Parteneriatul Estic și în particular reformele din Republica Moldova. În acest context, Marian Lupu a solicitat sprijin în vederea accelerării ritmului de examinare de statele membre UE a chestiunii privind acordarea mandatului Comisiei Europene pentru demararea negocierilor cu Republica Moldova în vederea instituirii Zonei de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător cu UE ca parte integrantă a Acordului de Asociere.

La scurt timp, și prim-ministrul Vlad Filat a efectuat o vizită de lucru la Bruxelles, în timpul căreia a participat la summitul Partidului Popular European și a avut întreveneri cu Herman Van Rompuy, președinte al Consiliului European, Siim Kalas, vice-președintele Comisiei Europene, Comisar European pentru Transport, Ștefan Füle, Comisarul European pentru Extindere și Politică de Vecinătate, Cecilia Malmström, Comisar European pentru Afaceri Interne și Karel de Gucht, Comisar European pentru Comerț. Potrivit [serviciului de presă al Guvernului](#), prim-ministrul a abordat în discuțiile cu oficialii europene subiecte legate de liberalizarea regimului de vize, instituirea Zonei de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător cu UE (DCFTA), pregătirea de reuniunea Consiliului de Parteneriat și Cooperare din 5 mai 2011, susținerea de către UE a reformelor lansate de Guvern, în special cele ce vizează organele de drept, implementarea Programului "Rethink Moldova" etc. Oficialii europeni au

apreciat progresele înregistrate în implementarea Planului de Acțiuni privind realizarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea Zonei de Comerț Liber Aprofundat și Cuprinzător cu UE, primul raport de progres fiind transmis Comisiei Europene la 14 martie 2011. Totodată, Comisia Europeană și-a exprimat susținerea pentru continuarea reformelor în domeniul justiției și afacerilor interne, angajându-se să ofere în acest sens 50 mil. euro, dintre care 10 mil. euro vor fi alocați la sfârșitul anului 2011. Un alt subiect abordat în timpul discuțiilor a fost inițierea negocierilor privind aderarea Republicii Moldova la Spațiul Aeronautic Comun European (ECAA), Comisia Europeană urmînd să transmită spre aprobare statelor membre ale UE decizia de a iniția negocierile respective cu Republica Moldova.

Uniunea Europeană continuă să ofere consultanță Republicii Moldova

La sfârșitul lunii martie, delegația Uniunii Europene în Chișinău a prezentat prim-ministrului Republicii Moldova noua echipă de consultanți internaționali care vor oferi asistență Guvernului în cadrul Misiunii Uniunii Europene de Consiliere în Politici Publice. Lansat pe 15 martie 2010 și preconizat a fi implementat pînă pe 15 ianuarie 2012, proiectul dat urmărește acordarea suportului consultativ ministerelor și instituțiilor administrației publice centrale în elaborarea și implementarea politicilor publice și accelerarea asocierii și integrării economice a Moldova în Uniunea Europeană. În 2011, echipa de consilieri va număra 15 persoane care vor consilia: Cabinetul prim-ministrului, Inspectoratul Fiscal, Ministerele Justiției, Finanțelor, Agriculturii și Industriei Alimentare, Economiei, Transporturilor, Mediului, Afacerilor Interne, Biroul de Migrație și Azil, Serviciul Vamal, CCCEC, Procuratura Generală, Agenția Achiziții Publice.

În aceeași perioadă a fost lansat și proiectul [Twinning "Suport pentru implementarea și respectarea politicii în domeniul concurenței și ajutorului de stat în Republica Moldova"](#), în valoare de 1 mil. lei, finanțat de Uniunea Europeană. În cadrul proiectului Agenția Națională pentru Protecția Concurenței (ANPC) organele de administrație publică vor beneficia de consultanța experților din Austria, România și Letonia în dezvoltarea și implementarea politicilor în domeniul concurenței și ajutorului de stat.

2. Cooperare bilaterală

Republica Moldova-România

Pe 16 martie, ministrul de externe, Iurie Leancă a efectuat o vizită de lucru la București unde a purtat discuții cu omologul său român, Teodor Baconschi și președintele României, Traian Băsescu. În urma întrevederilor, s-a convenit asupra intensificării cooperării energetice dintre România și Republica Moldova. În acest sens, un nou capitol dedicat cooperării în domeniu energetic va fi introdus în textul Acordului de finanțare nerambursabilă în valoare de 100 milioane de euro încheiat între cele două state. De asemenea, miniștrii au convenit că ședința comună a guvernelor României și Republicii Moldova va avea loc în luna iunie. Ședința va fi însoțită și de un forum economic bilateral pentru atragerea investițiilor în economia moldovenească.

Republica Moldova-Rusia

Dialogul politic moldo-rus a cunoscut o intensificare în a doua jumătate a lunii martie, ca urmare a cîtorva întrevederi dintre miniștrii celor două state, care au încercat să readucă pe agenda discuțiilor bilaterale mai multe subiecte sensibile legate de cooperarea comercial-economică și soluționarea problemei transnistrene.

Pe 16-17 martie, la Moscova s-a desfășurat cea de-a [XII-a ședință a Comisiei Interguvernamentale moldo-ruse pentru cooperare economică](#). Comisia a examinat mai multe subiecte sensibile ale cooperării comercial-economice dintre Republica Moldova și Federația Rusă: negocierea Acordului de Comerț Liber în cadrul CSI, problema datorilor

istorice pentru gazele rusești, negocierea tarifului pentru tranzitul gazelor rusești pe teritoriul Moldovei, exportul producției agricole și vinicole moldovenești pe piața rusă. Potrivit ministrului Economiei, Valeriu Lazăr, co-președintele Comisiei, în urma discuțiilor părțile au convenit: 1) să delimiteze datoriile istorice pentru gazele rusești prin crearea unor întreprinderi separate, la Chișinău și Tiraspol, 2) să semneze un nou contract pentru furnizarea de și tranzitul gazelor naturale rusești, prin majorarea tariful de tranzit pe teritoriul Moldovei; 3) să examineze posibilitatea de liberalizare a transportului aviatic dintre cele două țări; 4) Republica Moldova să examineze posibilitatea de oferire Centralei de la Cuciurgan (proprietarul-concernul de stat rus Inter RAOES) a licenței de producere a energiei electrice cu termenul de cel puțin 1 an; 5) să deschidă terminale vamale suplimentare pentru exportul producției vinicole moldovenești și să simplifice procedura de export, totodată intensificând controlul calității producției exportate etc. Totodată, partea rusă a solicitat Republicii Moldova excluderea taxelor ecologice pentru utilizarea ambalajelor „tetra-pack” de la exportatorii ruși, considerându-le a fi discriminatorii în raport cu producătorii locali.

Pe 29 martie, o vizită de lucru la Moscova a întreprins și ministrul moldovean de externe, Iurie Leancă. Subiectul principal abordat în cadrul întrevederii cu omologul său rus, Serghei Lavrov a fost reglementarea problemei transnistrene. [Serghei Lavrov s-a pronunțat](#) asupra necesității reformării operațiunii de menținere a păcii din regiunea transnistreană într-o misiune multinațională civilă cu mandat internațional. De asemenea, ministrul de externe rus a declarat că Rusia pledează pentru scoaterea armamentului rusesc rămas în regiunea transnistreană, însă acest lucru nu poate fi realizat fără acordul administrației transnistrene, care insistă asupra evacuării armamentului doar în cadrul procesului de reglementare. În cadrul discuțiilor, miniștrii au mai semnat și un Plan de consultări interministeriale pentru anul 2011 și Programul de colaborare în domeniul umanitar pentru anii 2011-2013.

Notă ADEPT: Soluția de delimitare a datoriilor Moldovei pentru gazul rusesc între Republica Moldova (datoria de 350 mil. USD) și administrația separatistă transnistreană (datoria de 2 mld USD) a fost criticată de mai mulți experți care consideră această măsură drept prim pas pentru separarea politică și economică a regiunii separatiste transnistrene de Republica Moldova și o nouă pîrghie de șantaj în mâinile Federației Ruse față de Republica Moldova.

Republica Moldova-Ucraina

Relațiile moldo-ucrainene continuă să traverseze o perioadă tensionată, marcată de disputa comercială dintre cele două state privind pe de o parte, taxele percepute de Moldova la importul produselor în ambalaj din plastic sau tetra pak (așa-numita taxă ecologică) și pe de altă parte, accizele înalte impuse de Ucraina pentru divinul moldovenesc, ambele statele catalogînd măsurile impuse de partea opusă drept discriminatorii. La această dispută se adaugă și frecvențele acuzații din partea autorităților ucrainene la adresa omologilor săi moldoveni de neglijare a angajamentelor asumate anterior de transmitere în proprietatea Ucrainei a porțiunii de drum din zona satului Palanca.

Cu toate acestea, în a doua jumătate a lunii martie, au apărut unele semnale privind o posibilă redresare a relațiilor. Astfel, ca urmare a consultărilor prealabile între Ucraina și Moldova în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), desfășurate pe 18 martie la Geneva, Ministerul Economiei al Republicii Moldova a declarat că preconizează să excludă taxa ecologică. În același timp, la Kiev, ambasadorul moldovean, Ion Stăvilă a avut o [întrevedere](#) cu Președintele Radei Supreme a Ucrainei, Vladimir Litvin, cu care a discutat despre activizarea dialogului interparlamentar moldo-ucrainean și o implicare mai activă a parlamentelor ambelor state în soluționarea problemelor bilaterale.

V. COMENTARII

Forumul UE – Moldova

Igor Boțan

Capacități de a face prieteni externi influenți...

Autoritățile moldovene demonstrează tot mai frecvent că au însușit arta de a face prieteni influenți țării pe care o conduc. Este un lucru important și necesar, ultimul exemplu, în acest sens, fiind Forumul UE-Moldova, desfășurat în perioada 29-31 martie la Chișinău. Evenimentul a fost organizat cu concursul unor organizații civice de specialitate din Republica Moldova și Polonia – Asociația pentru Politică Externă (APE) din Republica Moldova și, respectiv, Economic Forum din Polonia, iar protagoniștii principali ai Forumului au fost prim-miniștrii celor două țări.

Evenimentul a avut câteva dimensiuni, oarecum, distincte. Prima dimensiune se referă la demonstrarea atașamentului Republicii Moldova pentru procesul de integrare europeană și suportul acesteia de către UE, în special de către Polonia care, deopotrivă cu Suedia, a lansat proiectul Parteneriatul Estic. Întrucât Polonia urmează să dețină președinția UE în a doua jumătate a anului curent, suportul procesului de integrarea europeană al Republicii Moldova reprezintă o oportunitate ce urmează a fi realizată cu un randament maximal. Așteptările autorităților moldovene, în acest sens, au fost exprimate de Premierul Vlad Filat: "Către perioada președinției Poloniei în UE, noi sperăm să începem negocierile în vederea semnării Acordului de Liber Schimb Cuprinzător și Aprofundat, urmărind să depășim prima fază a implementării Planului de Acțiuni pentru liberalizarea regimului de vize". Premierul Vlad Filat a menționat că autoritățile moldovene conștientizează că suportul UE pentru Republica Moldova va fi proporțional capacității de implementare a reformelor, după formula – mai mult suport, pentru mai mult efort.

Reacția părții poloneze a fost exprimată de Premierul Donald Tusk, care a menționat că Polonia va susține:

- acordarea Republicii Moldova a întregii susțineri în procesul integrării europene, în special în perioada deținerii președinției UE, astfel încât Acordul de Asociere UE-Moldova să fie semnat până la finele anului curent;
- acordarea Republicii Moldova regimului liberalizat de vize cu UE, astfel încât până la sfârșitul anului curent să fie finalizată prima fază a Planului de acțiuni, referitoare la armonizarea legislației naționale a Republicii Moldova cu cea comunitară;
- accelerarea lansării negocierilor referitoare la crearea Zonei de Liber Schimb;
- menținerea finanțării pentru cele șase țări din Parteneriatul Estic printr-un demers către Parlamentul European, astfel încât evenimentele din Africa de Nord să nu schimbe destinația inițială;
- procesul de reintegrare a Republicii Moldova.

Discuțiile din cadrul Forumului s-a desfășurat în albia trasată de cei doi premieri și au vizat procesul de reformare a instituțiilor de drept, acțiunile ce urmează a fi întreprinse pentru crearea unei economii funcționale, liberalizarea pieței, atragerea investițiilor, dezvoltarea sectorului energetic etc. Concluziile la care au ajuns participanții s-au referit la necesitatea dezvoltării în Republica Moldova a unui sistem economic bazat pe: schimbarea structurii economiei; demonopolizarea economiei în sectoarele transportului aerian și telecomunicațiilor; revoluționarea domeniului de-etatizării prin intermediul privatizărilor, a parteneriatelor public-private, concesiuni; îmbunătățirea climatului de afaceri, atragerea de noi investițiilor; creșterea ritmul de exporturi peste cele ale importurilor; exportul nu de oameni, ci de bunuri și servicii; orientarea remitențelor spre producere și nu spre consum etc. De altfel, toate aceste lucruri se discută demult în societate și chiar dacă necesită a fi

reiterare, oricum, mult mai necesară este capacitatea de implementare și coerența în acțiuni.

Incapacitatea asigurării consensului intern

Pe lângă partea consistentă a Forumului a fost foarte importantă și partea simbolică, cu care a demarat evenimentul. Trei ex-președinți – ai Poloniei, României și Republicii Moldova – Aleksander Kwasniewski, Emil Constantinescu și Petru Lucinschi, a căror perioadă de guvernare a coincis, și-au împărtășit experiențele legate de *tranziția* țărilor respective și modalitatea în care au depășit moștenirea socialistă pentru modernizare prin eurointegrare. Concluziile au fost că atingerea scopurilor de către Polonia și România – aderarea la Uniunea Europeană (UE), s-a datorat mai multor factori, însă factorul de bază a fost consensul forțelor politice din aceste țări asupra efortului de aderare la UE. În special, ex-președintele Constantinescu a invocat importanța Declarației de la Snagov din iunie 1995 prin care toate partidele politice din România au consimțit să sprijine integrarea europeană, în pofida multiplelor divergențe dintre ele.

Pentru auditoriul moldovenesc al Forumului mărturiile ex-președinților Kwasniewski și Constantinescu a fost un prilej de amintire că și în Republica Moldova s-au făcut eforturi în vederea constituirii unei platforme comune a clasei politice privind integrarea europeană. Este vorba despre “Declarația cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene”, adoptată în unanimitate la 24 martie 2004 la prima sesiune a Parlamentului de legislatura a XVI, de tuturor forțelor politice, reprezentate în forul legislativ. Numai că în cazul Republicii Moldova *parteneriatul politic* invocat a fost sistat în mod abuziv în iulie 2007, lucru care a condus doi ani mai târziu la destabilizarea politică, efectele căreia nu pot fi depășite pînă în prezent.

În contextul celor menționate mai sus, merită a fi scos în evidență faptul că liderii principalilor partide politice, reprezentate actualmente în Parlament, cu excepția Partidului Liberal Democrat din Moldova (PLDM), condus de Premierul Vlad Filat, au strălucit prin absența la Forum. Invocînd diferite scuze, deopotrivă, liderii celorlalte două formațiuni din Alianța pentru Integrare Europeană (AIE), de guvernare, precum și liderul Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM), de opoziție, au pus în evidență gradul de coeziune al clasei politice vis-a-vis de problema integrării europene. Cum se zice, în Republica Moldova fiecare e cu integrarea lui europeană. Apropo, anume așa se integrează în UE fiecare cetățean moldovean în parte. Totuși, se poate constata cu regret că pe plan intern unui eveniment de maximă importanță pentru scopul strategic al Republicii Moldova i s-a redus din amploare, transformîndu-l mai mult într-o campanie PR în favoarea liderului PLDM, Vlad Filat, pe care și Premierul polonez l-a numit „erou pozitiv al Uniunii Europene”. Oricum, impactul pozitiv al Forumului UE-Moldova nu poate fi contestat, chiar și prin evidențierea lipsei *de facto* a parteneriatului politic pentru integrare europeană.

Concluzii

- Capacitatea autorităților Republicii Moldova de a-și face prieteni externi influenți este un factor absolut necesar, dar insuficient pentru accelerarea procesului de integrare europeană. Mai este nevoie de un consens și parteneriat din partea clasei politice. Consensul persistă, oarecum, iar parteneriatul lipsește cu desăvîrșire, lucru care ar putea pune în dificultate susținătorii externi ai Republicii Moldova care vorbesc despre un suport necondiționat în procesul de integrare europeană a acesteia.
- Eventuala reanimare a parteneriatului politic în vederea integrării europene este subminată de un șir de factori – rivalitățile dintre liderii AIE; incapacitatea de identificare a unei soluții pentru depășirea crizei instituționale și instaurarea stabilității politice pentru un mandat de guvernare deplin; disensiunile privind interpretarea evenimentelor din 7 aprilie 2009, din timpul așa-zisei Revoluții Twitter, cauzele care au provocat-o și rolurile jucate de către liderii actualei guvernări și opoziției etc.

- În circumstanțele invocate, suportul UE pentru Republica Moldova trebuie totuși condiționat prin necesitatea eforturilor clasei politice de a depăși criza instituțională și instaurarea stabilității politice, precum și prin promovarea reformelor de modernizare a societății în vederea apropierii de standardele UE în baza unor indicatori verificabili.